

Téli mese a magurai hegyekből

Először párák ereszkedtek a Podlechnice fölötti aklokra. Még Michal bátya sem emlékezett ilyen sűrűekre. Majd egy novemberi napon fölszállt a köd, és jeges szél söpört végig a magurai hegyeken. Olyan rettenetesen félelmetes, hogy ahová betört, a víz azon nyomban megfagyott. Megtisztította a hegyeket, völgyeket, a törpefenyős aljnövényzetből és az alattuk kéklő rengetegből kipucolta a ködöt, amely ott gomolygott, kavargott a Magura fölött, és azt jelentette, itt az ideje, hogy a sziklás hegyek közül Podlechnicébe húzódjanak vissza.

A táj tiszta volt, messze el lehetett látni a lengyel oldalon, a Lomnici-csúcson hó- és jégsapka fénylett, és lefelé, a magyar oldalon is szabadon szállt a tekintet, akár a puszta tenyéren. A kopasz hegyekből ide Podlechnice olyan közelinek látszott, hogy az ember azt hinné, ha elhajítana innen egy követ, az beverné a tiszteletre méltó Jezińsky tanár úr ablakát, aki gyermekeket és felnőtteket okított, és oly rettenetesen unatkozott itt a hegyekben, hogy egyéb szórakozás híján szilvapálinkát iszogatót, és így sóhajtozott:

– Cudar egy világ ez a mai.

Pedig a kőnek valójában tizenöt kilométert kellene repülnie, erdőket, majd újabb erdőket átugor-
nia, mert az öt podlechnicei domb óriási, százméte-
res lépcsőket alkot.

És most messzire látni, nagyon messzire a fagyos
levegőben. Látni Poprádot, amint ragyog, mint egy
behavazott árok, látni a sebes kis folyócskát a mesz-
szi távolban, míg el nem vész a sziklák között. És
amott az óriási sziklák sem nagyobbak, mint apró
gyapjúpamacs Michal bátya nyolcvan birkája bár-
melyikének a hátán. A birkák éppen reszketnek a
hidegtől az akolban, és keservesen bégetnek.

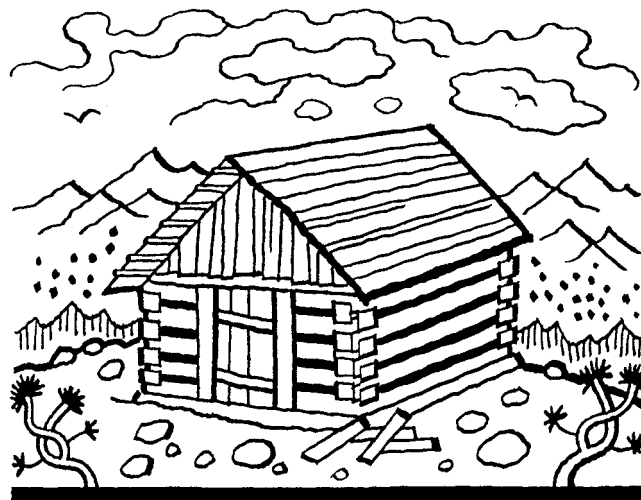
Ezt a nyolcvan juhot az öreg Michal Eva lányának
ígérte, aki idős „anyuskájával” gazdálkodott oda-
lent Podlechnicében. A nyolcvan birkájával dúskál-
hat a kérékben. Ó, mennyi juhtúró, sajt és egyéb ja-
vak lesz a jussa annak, aki végül elnyeri Eva kezét!

És idő tájt a birkák azonban még kizárólag Michal
bátya tulajdonát képezték, és teljesen mindegy volt
nekik, fogják-e valaha gyarapítani Eva kilenc kéré-
je egyikének jószágát; így is éppúgy reszkettek a hir-
telen rájuk tört hidegben, mintha már Jozko, esetleg
Maciej, Jędrzej, vagy tudj’ isten, kinek a nyájába tar-
toznának.

– Holnap, legények – szólta oda Michal bátya a
bojtároknak –, a kalwariji Istenanya segítségével le-
hajtjuk a juhokat.

– Ha úgy parancsolod, megyünk – válaszolta a
két pásztor, Jozko és Maciej.

Azon az estén nagyobb tüzet kellett rakni. A fagy
beszökött a kalyibába. Olyan hideg volt, hogy még

Michal bátya is félretette égetett cseréppipáját,
mondván:

– Nem ízlik.

Megitta a meleg zsendicéjét,* és hallgatta, ho-
gyan dühöng a szél odakint, görgeti a köveket a
hegyoldalon, a kutyák csaholnak a kalyiba ajtajá-
ban, amelyben ma még a tűz sem melegít, és a su-
bák átkozott hideget árasztottak.

Aztán éjjel egyszer csak megenyhült. Mindannyi-
an észrevették. Havazni kezdett...

A kutyák besuvadtak a kunyhóba.

– Aludjunk, legények – rendelkezett Michal bátya.

– Ha úgy parancsolod, alszunk – válaszolták a
pásztorok.

* Juhtejsavó

De Michal bátya nem alszik. Hallgatja, ahogy a juhok bégetnek a szomszédos akolban, ahogy kergetőzik a szél. Fülel a hirtelen beköszöntött téli éjszakában. Majd őt is elnyomja az álom...

Reggelre kialudt a tűz, a hideg ébresztette őket.

– Megtérünk Podlechnicébe – rendelkezett Michal bátya –, letereljük a juhokat.

Ettek egy kis sajtot, parázzsal meggyújtották pipáikat, és szedelődzködni kezdtek.

– Nyisd ki a kalyiba ajtaját!

– Nem lehet!

Az ajtó nem nyílik, az éjjel a hó betemette a házacsakát.

Megpróbálták kitörni a deszkákat. Egyet sikerült, de a hó a nyomástól síkos, fagyos, rettenetes jégfal alá préselődött.

– Nosza, legények – szólt Michal bátya, ki sem vévén a csibukot a szájából –, kénytelenek leszünk fönt kimászni.

Feltörték a tetőt is. Kiemelték a tetőléceket, de fölöttük megint fagyott jégfalba ütköztek.

Egy hang nem sok, annyi sem hallatszott be hozzájuk. A kutyák veszélyt szimatolva a sarokban húzták meg magukat, ahol egyikük, Felka, vonyítani kezdett.

Hány órán keresztül erőlködtek, hogy nyílást vágjanak a borzalmas falba! A szétforgácsolt hó a kunyhóba hullott, és olvadni kezdett. Álltak a vízben, és imádkoztak.

Azán tüzet raktak a kunyhó hátuljában, hogy párpa gyújthassanak és egy kicsit fölmelegedjenek.

– Bűnös lelkek vagyunk – mondta Michal bátya a pásztoroknak –, végünk.

A füst, nem lévén hol távoznia, megtöltötte a kalyibát. Eloltották hát a tüzet, vaksötét borult rájuk, csak időnként parázslott föl a dohány a pipáikban.

Egyhamar azonban ez is fullasztóvá vált. Abba hagyták a pipázást, és újból nekiestek a jégfalnak.

Maciej kétségbeesésében foggal esett neki a hónak, amely oly szörnyen lehűtötte, hogy a pásztorfiút kirázta a hideg.

Amikor belátták erőfeszítéseik hiábavalóságát, lefeküdtek vízzel átitatott bundáikra, és beszélgettek:

– Podlechnicéből keresni fognak – vélekedett Jozko –, megtalálnak...

– A holttesteinket – billentette helyre képzelgését Michal bátya, aki mind ez ideig megőrizte hidegvérét, mintha csak valamelyik podlechnicei csapszékben ült volna.

– Jönnék..., de mire átverekszik magukat a havon, rég halottak leszünk. A sajt elég három napra, aztán megöljük a kutyákat, és ha megettük őket, jön a vég... De legalább a farkasok nem tépnek szét.

– A juhok már biztosan megfagytak – jegyezte meg mélázva Maciej.

– Bizonyosan – erősítette meg Michal.

– Sírni fognak, amikor ránk lelnek – szólalt meg Jozko –, zsákokban visznek majd le a temetőbe...

– Még hogy temetőbe?! Hiszen itt is olyan volt, akár a sírban. – A hó pedig odakint folyton-folyvást zuhogott, és nőtt rettenetes gyorsasággal.

Jedličkáné divatbeszámolója

A hófogság hetedik napján, rettenetes sötétben került sor az emberek és kutyák élethalálharcára.

Először Felkát akarták megölni, megismerték a nyüsztéséről, védekezett, és a másik kutya a segítségére sietett. A szűk helyiségben viaskodott a két kutya és a három ember.

Michal bátya leharapta a még eleven Felka fülét, és zokogva rágta.

Jozko fojtogatta Felkát, aki harapta-karmolta őt, mialatt Maciej, mint az őrült, derékszíjjal agyonverte a másik juhászkuttyát, aki egy hete még a kezét nyalta, és boldogan csaholt neki.

Mennyi ideig tartott még e förtelmes tor, mialatt a hó zuhogott a magurai hegyekre?

Három évvel ezelőtt, utazásaim során a podlechnicei Jezińsky tanár úr vezetésével magam is felkapaszkodtam a tragédia helyszínére, ahova emlékül egy kőhalmot emeltek. Nyár volt. Tűzött a nap.

– Tudja, mit állapított meg a poprádi orvos? Hogy ezek a szerencsétlenek agyonverték egymást? – mondta jószágos hangon Jezińsky tanár úr.

Válasz helyett csak kirázott a hideg, és a legfülledebb nyár közepén is láttam félig lehunyt szemmel, ahogyan a hó szüntelen és könnyörtelen zuhog a magurai hegyekre.

– Ez amolyan téli mese – mondta Jezińsky úr, és a kezembe helyezte a szilvapálinkás üveget...

Az összehordott kövek kúpja pedig fénylett, akár a tiszta téli hó.

Kiss-Szemán Katalin fordítása

A *Függetlenség* című vidéki hetilapot szerkesztettem. Ma, azoknak a tapasztalatoknak birtokában, amelyeket az újságnál szereztem, egész biztosan tudom, mihelyt egy lapnak *Függetlenség* a címe, arról van szó, hogy összeverődött néhány módosabb ember, akik szükségét érezték, hogy valakinek odamondogassanak, így hát megalapították a *Függetlenséget*.

Ez az újság is hasonló célt szolgált. Nem sok dolgom akadt, mert a kiadótársaság elhalmozott cikkekkel, és én csak ezeket rendeztem sajtó alá. A kiadótársaságon értendő főként a helybéli patikus, aki járandóságomat folyósította, aztán két gyarmatáru-kereskedő meg egy marhakupec. Hevesen ostromozták a városházát.

A legtöbb írást a marhakupec szállította. Olyan cikkekben élte ki magát, melyek ugyan zavarosak voltak, és hirtelen félbeszakadtak, de velősek is, hogy fél oldalakat kellett belőlük kihúznom. Beállított például egy Levéllel a város életéből, ahogyan nevezte.

– A városháza, főleg a polgármester ellen írtam – szólt, előhúzza egy virzsíniát a zsebéből. Ez volt a szokása. A virzsíniával mintegy megvesztegetett.

A cikk címe így szól: „Ismerlek, te sánta ördög!”

Hiszen maga is tudja, hogy a polgármester biceg – mondta –, csámpásnak is hívják.

Tehát a polgármester ellen szólt, aki a továbbiakban már teljes nevén szerepelt, és a cikkben ez állt: „Ki ellenezte, hogy Jedlička úrnak adják el a városi közlegelő darabját? Miért adták el a jöttment Mejtšříknek? Nemhiába mondják, hogy zšiv... a zšiv...-hoz, így aztán a polgármester úr és Mejtšřík úr megtalálták egymást, mint zsák a foltját.

– Ezt a zšiv-et meg a három pontot törölöm, Jedlička úr.

– Mi jut eszébe, szerkesztő úr, hiszen a zšiv három ponttal a lehető leghatásosabb. Lendület van benne, s mindenki rögtön tudja, hogy a zšiv három ponttal nagy zšiványt jelent, és nevetnek mind a polgármesteren, mind Mejtšříken. Talál még két további rövidítést. Az egyik: d, utána öt pont, ami annyit jelent, hogy disznó, vagyis disznó polgármester! Az ő három ponttal ökröt jelent, ezt rögtön kitálja minden olvasó. Semmit sem szabad törölnie.

Hiába magyaráztam, hogy a lapba nem kerülhet be sem a zšiv, sem az ő, sem pedig a többi kiírt sértés, Jedlička úr kötötte az ebet a karóhoz, és hogy a kiadótársaság elé kell vinni, úgyhogy este találkozunk a gyógyszerész úrnál.

Azon az estén kegyetlen harc dúlt a patikus úr lakásán arról, hogy a zšiv három ponttal meg a többi rövidítés képes-e megdönteni a városházi klikk uralmát.

Kifejtettem, hogy ha ezt kinyomtatom felelős szerkesztőként, bíróság elé kerülök, és becsuknak.

Skorkovský úr mint a kiadótársaság tagja, Barák-ról meg Grégerről beszélt, hangsúlyozva, hogy azok is börtönben ültek az újság miatt, és hogy ez csak dicsőség.

A gyógyszerész úr az én nézeteimet osztotta. Kijelentette, hogy híve az éles hangvételnek, de Jedlička úr cikke kissé túlságosan is éles hangú, és a sérteketek törölni kell.

– Ha nem lesz benne a zšivány, a disznó meg az ökr – kiáltott fölindultan Jedlička úr –, a cikk szépsége szenved csorbát.

Skorovský úr is, Pavlousek úr is melléje álltak. Az avatatlan fültanú bizonyára elcsodálkozott volna, hogy éppen a patikuséktól hallatszik ki szünet nélkül a disznó, a zšivány meg az ökr.

Arkangyalként vívtam a sajtó tisztességéért, a gyógyszerész úr egyetértett velem, de Jedlička úr a többiekkel együtt ragaszkodott a maga három ponttal toldott zšiv-jéhez, öt ponttal toldott d-jéhez és három ponttal toldott ö-jéhez.

A vita mind viharosabbá vált. Skorovský úr a szememre vetette, hogy az előző számból töröltem ezt a mondatát: „Aki tehát tisztességes polgár létére, ne adj' isten, mégis betévedne a városháza tanácstermébe, gyorsan fogja be orrát, és fusson a bűz és erkölcsstelenség e fertelmes barlangjából.”

– És azt sem jelentette meg, hogy a polgármesternek új szolgálója van, és éjjel együtt sétálgat vele a kertben.

– De hiszen maga mondta, Pavlousek úr, hogy az egész csak álmodta.